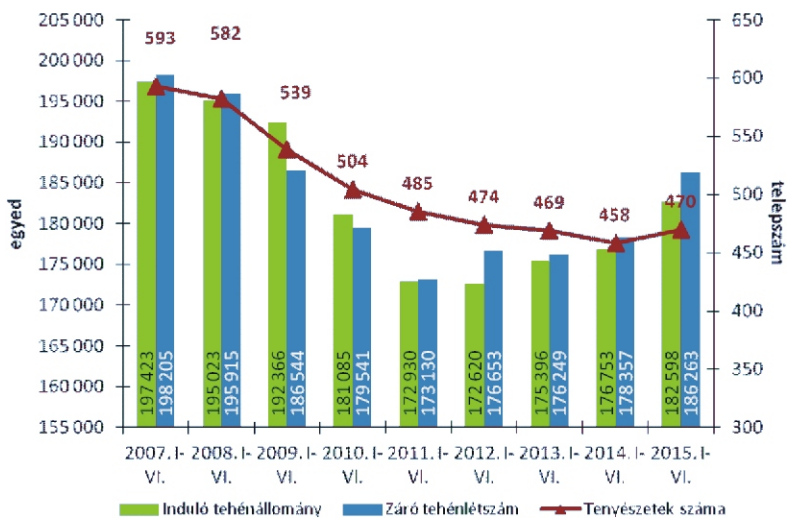
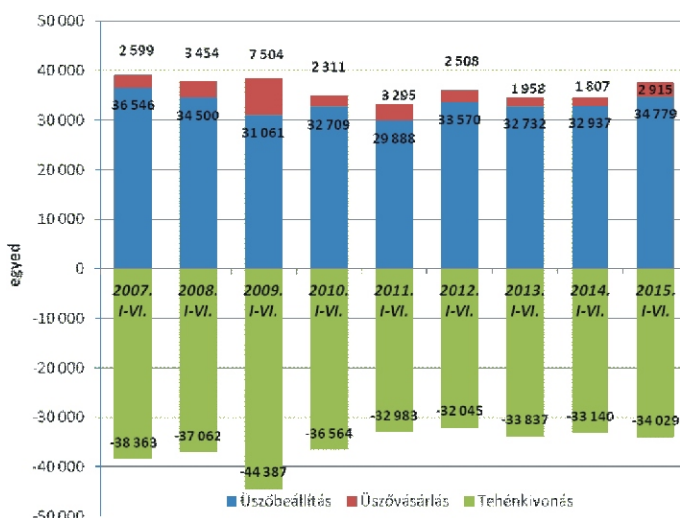

IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

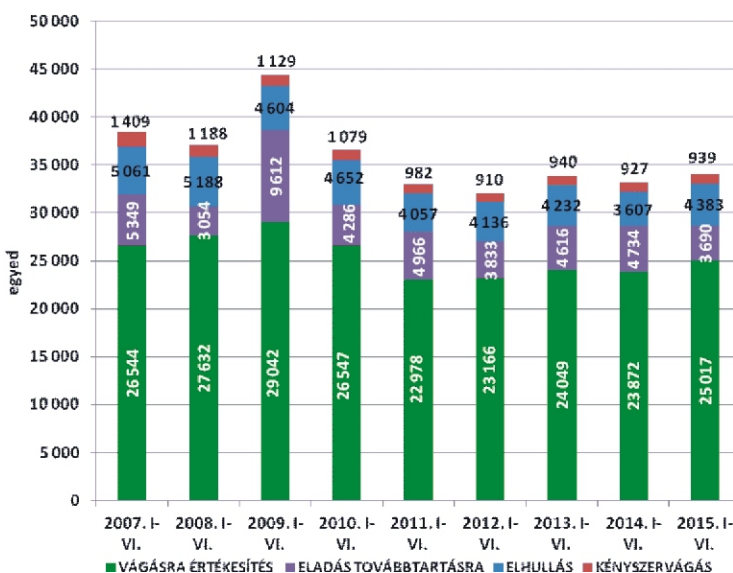
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-VI. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VI. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VI. hó)

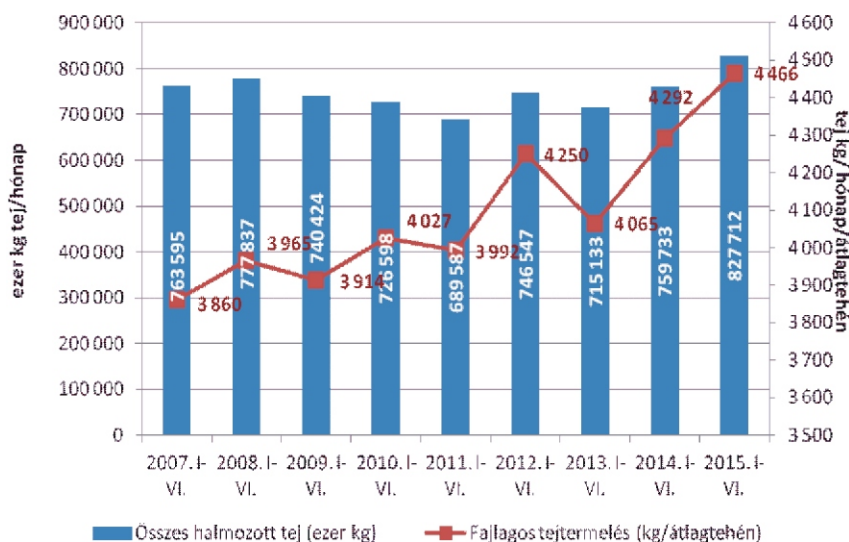

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 12-vel (+2,6%) 470-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. június végén a 2014. júniuséhoz képest 7.906-tal (+4,4%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Májushoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma 1-gyel nőtt, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 20,7%-kal (-123) kisebbedett. 2007 júniusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 11.942 egyeddel (-6,0%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 334-ről 396-ra nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám májushoz képest enyhén csökkent.

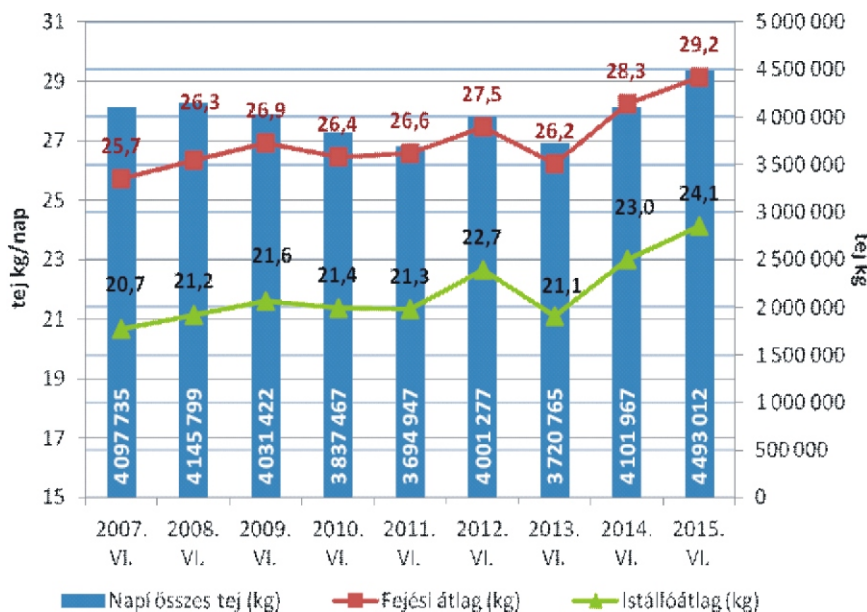
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehen; +3,3%) nőtt, és 2015 első hat hónapjában a tehenek száma tovább emelkedett (+3.665 egyed; +2,0%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+1.842 egyed, +5,6%) és - az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó - üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 első hat hónapjában, megközelítette a 3 ezret, ami 61,3%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Bár a tehénkivonás mértéke is kissé nőtt (+889 egyed, +2,7%), összességben 2015 első hat hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány jelentős növekedése figyelhető meg.

Az első félév állományváltozási adatain belül a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,4-74,6%-át), a 2015. évben 73,5%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első hat hónapjában 25.017 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (939 egyed), 12,9%-áért (4.383 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (10,8%, 3.690 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-jei induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 első félévében a tehenek 13,7%-át selejtezték, 0,5%-át kényszervágták, 2,4%-uk elhullott, 2,0%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 18,6%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc évben legkisebb kivonási aránynak tekinthető.

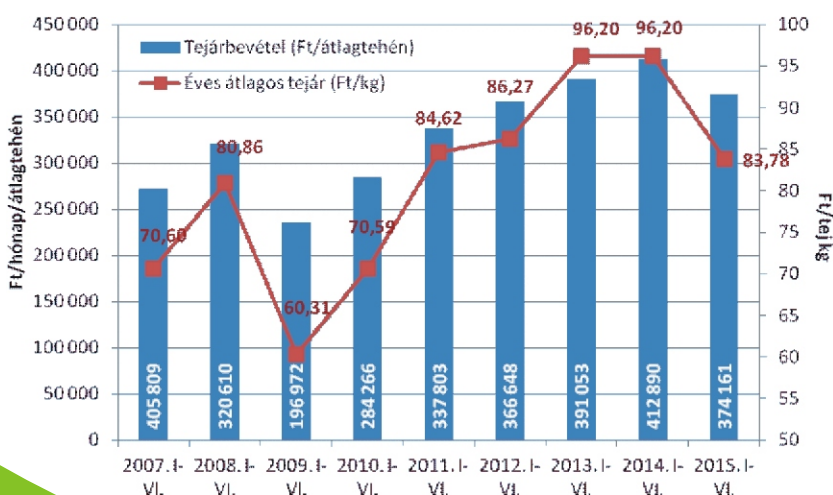
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VI. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-VI. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-VI. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti első félevesi fajlagos tejtermelés 606 kg-mal (+15,7%) 4.466 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +174 kg-mal (+4,1%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014. júniusi termelést 68 ezer kg-mal, +8,9%-kal haladta meg, és ez az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 júniusában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+391.045; +9,5%), és az elmúlt kilenc év messze legnagyobb júniusi havi termelési szintjét jelentette (!). Emellett a júniusi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (29,2 kg), mind az istállóátlag (24,1 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,43, ill. 3,45 kg-mal több (+13,3%, ill. +16,7%), mint 2007 júniusában, és 0,90, ill. 1,12 kg-mal több (+3,2%, ill. +4,9%), mint 2014 hatodik havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljes, egyre gyorsuló növekedése figyelhető meg az elmúlt 9 évben.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első hat hónapjában 374,2 ezer Ft volt átlagosan, 9,4%-kal kevesebb 2014 első félévéhez képest, ami a fajlagos tejtermelés 4,1%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 12,9%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak csökkenése folyamatos, jelenleg 75 Ft/l-es árszint körül van, ami a tavalyi év júniusához képest több mint 25%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára még ennél is kisebb, 70 Ft/l alatt van. A globális tejpiacon továbbra is igen nyomottak a tejárak a növekvő tejtermelés és magas készletek miatt. A tejkvóta megszűnése miatt az EU-ban is jelentős tejtermelés-bővülés várható az idén. Összességben 2007 és 2015 júniusa között a tejár 18,7%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,7%-os növekedésével együtt összesen 37,3%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA
tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék